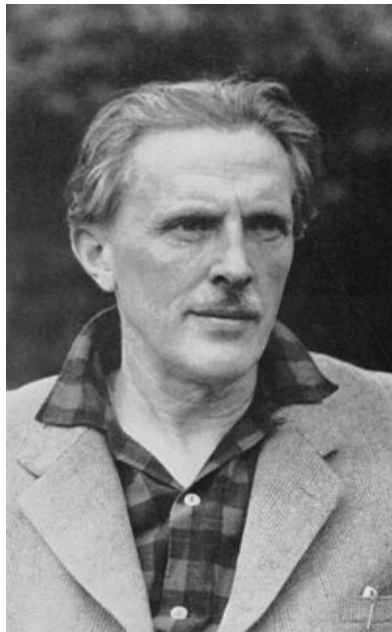

DŽONAS G. BENNETTAS. DVASINĖ PSICHOLOGIJA

Apie Autorių

Johnas Godolphinas Bennettas (1897-1974) – mąstytojas, mokslininkas, talentingiausias G.I. Gurdžijevio mokinys. Jie susitiko po Antrojo pasaulinio karo Turkijoje, kur Bennettas atstovavo britų žvalgybai. Jam tebuvo 23 metai, jis mokėjo daug kalbų, į jį patarimo kreipdavosi svarbūs Osmanų imperijos žmonės. Bennetto talentas kalboms ir Rytų diplomatijai labai pravertė gyvenime.

John Godolphin Bennett

Bennettas tapo tarpininku tarp Vakarų ir Rytų. Vakaruose jis buvo gerbiamas kaip aktyvus ir praktiškas žmogus, o Rytuose buvo vertinamas už supratimą ir jam buvo patikėtos iki tol europiečiams neprieinamos *žinios*. Būtent Guzdžijenas, Blavatskajos bendrija tiesiog užtvindė Vakarų šalis savo ezoterine okultine išmone, ir kirto krikščionybei itin skaudžiai. Ką daryti? Ten, kur yra neaiškumas, spraga, – ten skverbsis protas ir dvasia, kad sužinotų paslaptį ir niekas to negalės sustabdyti...Krikščionybė kai ko tikintiesiems nepaaiškino.

Bennettas visą gyvenimą praleido mokydamasis ir mokydamas kitus. Jis buvo labai nepriklausomas ir blaivus žmogus, turėjo talentą derinti tradicijas ir nuolatines paieškas. Jis mąstė kompleksiškai ir plačiai, savo mintis pateikdavo nuosekliai ir tiksliai, net „moksliškai“, tačiau tai, ko nežinojo mokslas, jis negalėjo peržengti per tą *baltą tarpą* žiniose ir imdavo fantazuoti. Sunkiau suvokiamus dalykus jis suskaidydavo į dalis, tačiau šis visumos supaprastinimas buvo apgaulingas, kartais ir

klaidinantis. Bennetto negalima įsprausti į vieno ar net kelių mokymų rėmus. Jis norėjo aprėpti viską – žmogų-dangų-protą, o nesugebėjęs visko suvienyti, įkrisdavo į dualizmą... Tačiau jis yra vienas ryškiausių XX amžiaus dvasingumo *stalkerių*, tačiau jo veiklos mastai dar nėra iki galo atskleisti, net Anglijoje apie jį nėra pakankamai žinoma.

Jo knygų vertimų į rusų kalbą redaktorius A.L. Dolgopolskis taip pristato šį Dž. Bennetto veikalą:

„...po to, kai J. G. Bennettas parašė „DRAMATINĘ VISATĄ“ ir „DVASINĘ PSICHOLOGIJĄ“, galime drąsiai teigti, kad dabar pagaliau toks (*mokslą ir religiją apjungiantis*) mokslas egzistuoja. Bennettas, genialus mąstytojas ir mistikas, gerokai aplenkęs savo laiką... Jei keturi „DRAMATINĖS VISATOS“ tomai iš tiesų yra visapusiškas mokslas, pasiekęs savo Tikrųjų Principų suvokimą ir juos atradęs, tai „Dvasinė psichologija“ yra šio mokslo dalis, skirta žmogui ir jo visapusei prigimčiai, sąmoningai parašyta XX amžiaus mokslinei minčiai artima kalba. Ši knyga aiškiai ir teisingai apibūdina sudėtingą materialinės ir dvasinės žmogaus prigimties struktūrą bei pamatines kūno, sielos ir dvasios sąvokas, taip beviltiškai supainiotas religinėje ir mistinėje literatūroje. Kartu su „DRAMATINĖ VISATA“ ji ne tik parodo, kaip iš esmės gali būti išspręsta svarbiausia mokslo ir religijos suderinimo užduotis, kad ši sintezė taptų praktiškai suvokiama kiekvienam individui. Štai kodėl Bennettas pagrįstai rašo, kad jo **dvasinė psichologija yra žmogaus tobulėjimo ar dvasinio transformavimo psichologija, reiškianti apvaizdos asmeninių, socialinių ir kosminių problemų sprendimą. Tuo ji iš esmės skiriasi nuo „mokslinės“ psichologijos, kuri ignoruoja dvasinę žmogaus prigimties pusę ir dėl to yra tik pasaulietinė psichologija arba prisitaikymo psichologija.**“

2000 m. sausio 11 d

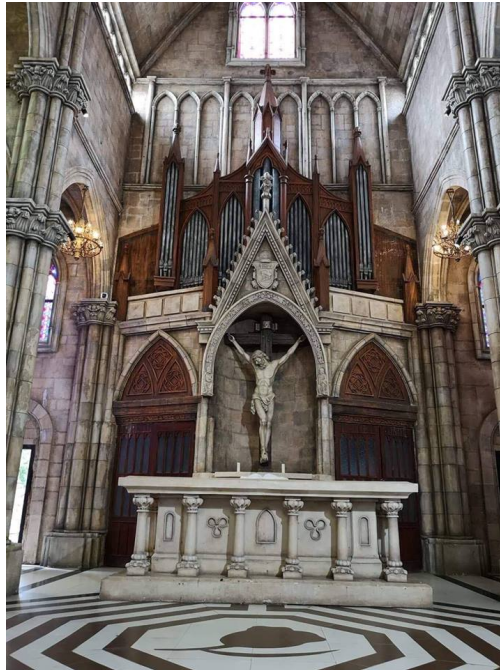
.....

I dalis

DVASINĖ PSICHOLOGIJA

Jei esate tas skaitytojas, kuriam parašiau šią knygą, tuomet ieškote atsakymo į klausimą: „**Kokia mano gyvenimo prasmė ir tikslas, ir kaip man tai pasiekti?**“ Naiviai neteigsiu, kad mano knyga pateiks atsakymą, kuris bus priimtinas kiekvienam iš jūsų. Galiu pasakyti tik tai, kas man atrodo tiesa. Taigi, mano požiūriu, mūsų vaidmuo yra išlaikyti energetinę pusiausvyrą Saulės Sistemoje, taip pat palengvinti jos dvasinę evoliuciją. Galime sakyti, mes egzistuojame tam, kad tarnautume Gamtai,

o ne tam, kad ją išnaudotume. Sąmoningai tarnaudami savo egzistencijos tikslui, tampame „tikromis“ būtybėmis. Ir, priešingai, atsisakydami vykdyti savo pareigą, liekame kažkokiais „vaiduokliais“, gyvenančiais svajonių pasaulyje. Jei sutinkate su šiuo požiūriu, tada pirmasis mūsų tikslas turėtų būti pasiruošimas gyvenimui, kurį mums numatė Didžioji Gamta.

Tie altoriai paslėpė gyvąjį dievą...

Anksčiau žmogų viliojo arba priversdavo eiti šiuo keliu dangiškojo gyvenimo viltis ir amžinos bausmės baimė, tačiau abiejų priežastys liko paslėptos. Tad pažadams ir grasinimams praradus galią, žmonės nebejautė poreikio dėl to būtinai stengtis ar aukotis, nebent jei tai liėtų jų pačių artimiausių ir mylimiausių žmonių gerovę. Daugelį amžių faktiškai visa žmonija buvo gana „patenkinta gyvenimo būdu, į kurį Dievas manė esant tinkama mus pašaukti. Tačiau dabar viskas yra kitaip. Dar XVIII amžiuje žmogus pakeitė frazę „Dievas yra su mumis, ir nereikia jaudintis dėl pasaulio“ į „visa Žmonija yra su mumis, ir nereikia jaudintis dėl dangaus“. Prieš septyniasdešimt metų Swinburne'as parašė savo *Himną Žmogui*, kurio refrenas buvo toks: „**Šlovė Aukštybėse Žmogui, visko viešpačiui**“. Mes praradome tikėjimą Dievu ir netrukus prarasime tikėjimą žmonėmis.

Kartu atsirado naujas nusiramino veiksnys: stambios visuomeninės ir kitos organizacijos. Savo kraštutine forma ši aplinkybė pasireiškia socialistinėse valstybėse. Tačiau net ir mažai kas iš kitų šalių gyventojų abejoja, kad vyriausybės, bažnyčios, korporacijos ir gerai organizuotos socialinės visuomenės bent jau „kol kas gali garantuoti stabilumą“. Mokslas, ekonomika, kompiuteriai ir valdžios įrankiai jau

seniai prisiėmė Jupiterio vaidmenį su žaibais ir perkūnais. Būtent į šiuos keistus dievus dauguma žmonių linkę žiūrėti kaip į savo vienintelę atramą, ir bet koks jų puolimas iš karto sukelia visuomenės drebėjimą. Tūkstantmečiais žmonija ieškojo savo problemų sprendimų kuriant įvairias organizacijas. Tapo įprasta žmogų laikyti savotišku elementariu vienetu, kurio egzistavimas visiškai priklauso nuo visuomenės sandaros. Šiandien šį požiūrį uoliai gina biheivistai, laikantys žmogų ne daugiau kaip kultūros, kurioje jis užaugęs, produktu. Jų nuomone, žmogus nuo gimimo dienos tampa beforme, plastiška būtybe, kurią vėliau suformuoja jį supanti visuomenė. Pažymėtina, kad nors šis požiūris yra palyginti naujas, jo šaknys siekia senovės tikėjimą socialinės tvarkos gėriu. Iki XVII amžiaus vienintelėmis svarbiomis organizacijomis buvo laikomos Bažnyčia ir Valstybė, o taip pat, kiek mažiau, – pirklių ir amatininkų gildijos. Beje, tai galiojo ne tik Krikščioniškame pasaulyje, bet ir didžiulėse Azijos bei Afrikos teritorijose, kuriose įsitvirtino islamas. Be to, tokios pažiūros buvo ypač būdingos Kinijai, kur idealios valdymo formos paieška buvo ir filosofų, ir valdovų uždavinys.

Pastebėtina, kad asmens sakralumas ir žmogaus teisės buvo savaimė suprantamos, tačiau tik susiklosčiusios visuomeninės santvarkos ribose. Senasis ir Naujasis Testamentai, Koranas, Bhagavad Gita ir Konfucijus savo Analuose kalba apie Organizacijų Dieviškąją kilmę ir reikalauja joms pagarbos. Nuo XIX amžiaus pradžios atsirado daug įvairių žmogaus sukurtų organizacijų. Viena iš atmainų buvo akcinė bendrovė, kurios plitimas ir augimas lėmė šiandieninių finansinių imperijų atsiradimą. Kitą grupę sudaro tarptautinės organizacijos – nuo Tarptautinės Pašto Sąjungos, įkurtos 1856 m., ir iki Jungtinių Tautų ir jos darinių.

Mažai kas abejoja organizacijų būtinumu normaliam žmonių visuomenės funkcionavimui, tačiau vis daugiau abejoja, ar jos gali prisidėti prie gerovės. Be to, augantį nepasitikėjimą organizacijomis papildė baimė dėl jų galios. Beje, jei anksčiau žmonės bijojo daugiausia jų militaristinių, politinių ir ekonominių spaudimo svertų, tai šiandien didžiausią nerimą kelia tiesioginis organizacijų poveikis vidiniam žmogaus pasauliui. Kaip pavyzdį galima pateikti Skinnerio darbus, *Beyond Freedom and Dignity* (*Kas slypi už laisvės ir orumo*) ir *Power and Inocence* (*Valdžia ir nekaltumas*). Skinneris ir daugelis kitų psichologų bei sociologų, kad ir kokių prieštarų požiūrių jie laikytųsi, vienbalsiai nurodo naujo, bauginančio veiksnio atsiradimą – jėgos panaudojimą, siekiant atimti iš žmogaus vidinę laisvę. Matyt, Bihevizmo pozicijos pastaraisiais metais gerokai susilpnėjo, tačiau jis vis dar skambina varpais apie pavojų, kurį daugelis šiandien dar linkę laikyti rimtesniu nei

akivaizdi karo grėsmė, aplinkos tarša, gamtos išteklių išsekvojimas ar net pasaulinė bado galimybė.

Biheavioristinis požiūris dažniausiai supriešinamas su žmogaus vystymosi potencialu, kuris, neva, turėtų užtikrinti neribotą galimybių augimą tiek atskiram žmogui, tiek visai žmonijai. Tokios viltys visų pirma siejamos **su naujų psichologinės ir religinės patirties formų paieškomis**. Milijonai žmonių eksperimentuoja su įvairiomis sekmininkų religijomis ir Rytų dvasinėmis kryptimis. Milijonai taip pat vartoja narkotikus ir kitas haliucinogenines medžiagas. Nė vienas iš šių eksperimentų nedavė įtikinamų rezultatų. Įvairios idėjos, metodai, mokytojai ir rašytojai pasiekdavo savo populiarumo viršūnę, kartais išsilaikydavo kelerius metus, o paskui nunykdavo į užmarštį. Įdomiausias visų šių judėjimų dalykas yra tai, kad jie linkę pasiekti tam tikrą stabilumą, kai susidaro pasišventusių pasekėjų branduolys ir augantis dvasinės pilnatvės ieškančių žmonių srautas. Jų skaičius nuolat didėja, sukuriama augimo iliuzija, tačiau anksčiau ar vėliau šie žmonės palieka judėjimą.

Šiandien visuomenė yra pilna įvairiausių prieštaravimų ir konfliktų. Tačiau tarp visos požiūrių įvairovės galima išskirti **tris pagrindines kryptis**. Kai kurie žmonės bijo ir visais būdais priešinasi permainingoms, tikisi **iš pažangos** tik to, kas jau pasiekta, augimo ir kuo didesnio stabilumo šia prasme. Kiti džiaugsmingai tiki pokyčiais, bet mato juos tik išoriniuose pasiekimuose. Jų viltys siejamos su nauju pasauliu, sukurtu bendromis mokslo ir technologijų pastangomis bei įvairių organizacijų galimybėmis. Tokių požiūrių laikosi dauguma: nuo biheavioristų iki mokslinės fantastikos gerbėjų. Dauguma jų mielai giedotų „Himną žmogui“ kartu su Swinburnu. Trečiojo požiūrio šalininkai savo samprotavimus grindžia žmogaus potencialu. Tuo pačiu metu tarp šios grupės narių yra daug nesutarimų ir prieštarų interpretacijų, ir galime pasakyti tik tiek, kad jie grindžiami kylančių problemų sprendimų paieška pačiame individe, o ne jo sukurtose organizacijose. Šioje grupėje yra dvi pagrindinės srovės. Viena iš jų galima pavadinti **transformizmu**. Pirmą kartą šį terminą pasiūlė Uspenskis 1938 m., norėdamas apibūdinti savo mokymą. Ši knyga beveik visa skirta transformizmui, ir čia pateiksiu tik pagrindinę jo tezę: **žmogus, kokį mes pažįstame, yra netobula būtybė, turinti neribotą vystymosi ir transformacijos potencialą. Žmogaus likimą visiškai lemia jo sugebėjimas tobulėti. Kalbant apie antrąją tendenciją, jai būdingas neigiamas požiūris į žmogų. Jis yra niekas, – formuojasi įprastame gyvenimo kelyje**. Šiuo metu šiam judėjimui atstovauja Egzistencializmas. Pagal jį egzistuoja tik „žmogaus gyvenimo sąlygos“, kurios susidaro iš to, kas su mumis nutinka, ir nesvarbu, su kuo mes ateiname į šį pasaulį. Šiuo atžvilgiu egzistencialistui žodis „esmė“ neturi reikšmės. Nėra tokio dalyko kaip žmogaus prigimtis ar žmogaus

instinktai: žmogus yra toks, kokį pats susikūrė. Egzistencializmo apaštalas Sartre'as rašė: "Žmogus visų pirma egzistuoja, atranda save, klajoja po pasaulį ir tik tada tampa savimi... iš pradžių jis yra niekas. Ir dar ilgai liks niekuo, kol taps tuo, ką iš savęs padarys." Ši pozicija gana dažnai veda į pesimizmą, kas nutiko Sartre'o ir daugelio jo nuomonei pritariantiems žmonėms. Šis pesimizmas labai būdingas dabartiniam laikmečiui, nors palyginti dar neseniai jo nepalaikė žmonės entuziastingai žiūrėję į žmogaus pasiekimus, ignoruodami jo vidinio pasaulio tuštumą.

Iki šio amžiaus šeštojo dešimtmečio visuomenėje vyravo optimizmas dėl žmonijos ateities. Kiekvieno iš trijų pagrindinių požiūrių į žmonijos raidą šalininkai buvo visiškai įsitikinę, kad jų gyvenimo būdas bus vienintelis sėkmingas ir pagaliau nugalės. Tačiau per pastaruosius kelerius metus įvyko keletas dramatiškų pokyčių. Tik profesionalūs optimistai šiandien gali tvirtinti, kad aiškiai mato tolimesnę įvykių eigą. Nei politinė, nei ekonominė, nei net finansinė šiuolaikinio pasaulio struktūra neįkvepia ramybei. Anksčiau po ranka visada būdavo koks nors priešas, kurį buvo galima viską apkaltinti. Šiandien matome bendrą bejėgiškumą ir susirūpinimą dėl ateities. Niekas nėra visiškai tikras dėl karų ir revoliucijų pabaigos. **Priešingai nei tikėtasi, po socialinių reformų neatėjo socialinė gerovė.** Socialinė inžinerija išaugo iš tuščios vietos lyg muilo burbulas, o jos griūtis tapo vienu įspūdingiausių pastarojo dešimtmečio įvykių. Mokslas apie elgesį, žmonių visuomenių tyrimas, programuojamas ugdymas, kompiuterizuota gerovė, socialinis tarpininkavimas – visos šios perspektyvios raidos kryptys iš esmės atvedė į aklavietę. Auganti karta blaškosi tarp narkotikų ir politinio protesto, nuo politikos – prie populiariosios muzikos, o iš ten – į dvasinius ieškojimus. Nieko nesigauna ir niekas nežino, kodėl. Keista, kad tai vyksta amžiuje, kuris didžiuojasi savo pragmatišku realizmu ir kai mokslo ir technologijų pažanga tarsi patvirtina žmogaus gebėjimą pasiekti viską, ko jis trokšta.

Žinoma, ši problema yra daug gilesnė ir rimtesnė, nei įprasta manyti. Per pastaruosius tūkstantį metų išorinis žmogaus egzistencijos vaizdas pasikeitė neatpažįstamai, o jo vidinė prigimtis išliko tokia pat paslaptinga ir nesuvokiama. Kol mes Vakaruose bandėme valdyti materialinį pasaulį, Rytų gyventojai uoliai skverbėsi į žmogaus gelmes ir todėl jie apie žmogų ir jo prigimtį žino daug daugiau nei mes, ir šia prasme mus galima vadinti „atsilikusia pasaulio dalimi“. Mes stengiamės pasivyti skolindamiesi psichologines technikas iš Rytų, kaip jie skolinasi iš mūsų technologijų pažangą. Taip darydami darome didžiausią klaidą, bandydami panaudoti technikas,

apie kurių esmę arba „know-how“ neturime nė menkiausio supratimo. Mes netgi pradedame savotišką žmogaus inžineriją, visiškai nesuprasdami žmogaus.

Kažkaip mes visada praleidžiame didelę dalį žmogaus galimybių. Žmogus dažnai lyginamas su ledkalniu, kurio tik aštuntadalis matomas virš vandens. Netgi tie, kurie tiki žmogaus tobulumu, šiuo klausimu linkę užimti naivią, paviršutinišką poziciją. Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad **„nematomas žmogus“ yra ne tik milžiniško potencialo šaltinis, bet pastoviai ir visiškai nenusėjamai veikia „matomą žmogų“**. Taigi, jei vartojame žodį „dvasinis“, norėdami apibrėžti tą žmogaus prigimties dalį, kuri yra neprieinama įprastam stebėjimui ir analizei, tai „Dvasinę Psichologiją“ turime suprasti kaip žmogaus visumos, įskaitant potencialų žmogų ir tikrąjį žmogų, tyrimą. Šiuo požiūriu galima sakyti, kad **žmonijos inžinerija Vakaruose žlugo, nes ignoravo dvasinę žmogaus pusę**.

Tačiau visa tai nepaaiškina daugelio mūsų laikų „dvasinių“ judėjimų nesėkmės. Šioje knygoje bandžiau atsakyti į šį klausimą ir taip pat pasiūlyti būdą, kuris atitiktų mūsų laikų poreikius. Knyga paremta daugiau nei penkiasdešimties metų ieškojimų ir eksperimentų, kuriuos pradėjau daryti nuo tada, **kai pirmą kartą pajutau, kad galiu egzistuoti už savo kūno ribų, rezultatais. Tai atsitiko, kai 1918 metų kovo 21 dieną vos nežuvau Vakarų fronte. Tą akimirką aš kartą ir visiems laikams supratau, kad žmoguje yra kažkas, kas nėra protas ir kūnas, kažkas, kas nepavaldu erdvės ir laiko apribojimams**. Nuo tada šiuo keliu ėjau per daugybę šalių, o mano paieškose man padėjo daug mokytojų ir išmintingų žmonių. Turiu pasakyti, kad man labai pasisekė mano dvasinės aplinkos požiūriu. Be to, **iš savo patirties sužinojau, kad dvasinis pasaulis nėra vienos religijos ar mokymo privilegija**. Netgi tarp tokių tamsių sektų kaip Drūzai, Jazidai ir Ale-i-Haqq sutikau labai dvasingų žmonių. Tas pats pasakytina apie daugelį naujausių judėjimų, tokių kaip „Subud“. Galiausiai, didžiausią įtaką mano gyvenimui padarė George'as Gurdžijevs, o didžioji dalis dvasinės psichologijos, kuri bus aptariama šioje knygoje, pagrįsta jo mokymu.

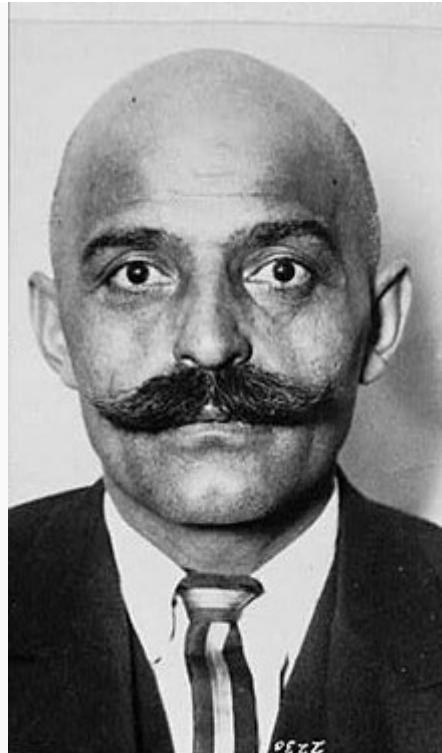
Mano požiūriu, nuo pat pradžių svarbu apibrėžti psichinės patirties ir dvasinio tobulėjimo skirtumus. **Mūsų sąmonės būseną dažniausiai svyruoja tarp miego ir pabudimo**. Tik labai retai išgyvename ypatingos, išsiplėtusios sąmonės būsenos akimirkas ar net periodus, kai save ir visą pasaulį suvokiame iš visiškai neįprastos perspektyvos. Šios retos būklės žmogui dažniausiai palieka ilgalaikį įspūdį ir suteikia vilties prasiveržti pro įtemptą mūsų kasdienybės kokoną. **Būdinga, kad tokios sąlygos dažniausiai yra nenusėjamos, lydi stiprų stresą bei ligas**. Be to, jas gali sukelti vaistai ir kitos dirbtinės priemonės, taip pat tam tikrų praktikų, tokių kaip

badavimas, meditacija ir ilgalaikis miego trūkumas, naudojimas. Vėlgi, reikia pastebėti, kad tokios būsenos išgyvenime vienu metu gali dalyvauti daug žmonių, žinoma, jei jų dėmesys sutelktas į „kitą pasaulį“, kaip, pavyzdžiui, atgimusiųjų sugrįžimas. Visi šie sąmonės pokyčiai gali būti priskiriami įvairioms nervų sistemos reakcijoms ir kraujo cheminės sudėties pokyčiams. Patys savaime jie neturi jokios dvasinės prasmės. Tačiau tai nereiškia, kad tokios sąmonės būsenos negali atsirasti dėl grynai dvasinių aplinkybių. Juos galima palyginti su simptomais, kuriuos gali sukelti įvairios ligos. Tuo pačiu metu tikrasis žmogaus dvasinis vystymasis tęsiasi už jo sąmonės ribų. Tai yra „supermentalumo“, pasak didžiojo Indijos nacionalinio išsivadavimo kovotojo ir jogo Šri Aurobindo Ghosh. **Kosminė sąmonė domino Vakarų mąstytojų protus nuo tada, kai Bouquet paskelbė savo nemirtingą, nors ir naivų, darbą. „Suprasti Dievą“ – tai dar viena viliojanti frazė, kurios nevalia atmesti.** Žinoma, yra būsenų, kurios rodo dvasinį progresą, tačiau jos jokių būdu nėra mūsų pastangų tikslas. Darome rimtą klaidą sutapatindami sąvokas „būsena“ ir „stadija“, sufijų terminologijoje – *hal* ir *muqam*. Taigi, mes galime patekti į aukščiausias sąmonės būsenas ir išlikti tokiais pat, kokiais buvome. **Tai, kad įvairios sąmonės būsenos buvo supainiotos su būties transformacijomis, turėjo rimtų pasekmių.** Pavyzdžiui, plačiai manoma, kad kadangi aukštesnės sąmonės būsenos yra būtent mūsų paieškų tikslas, konkretaus judėjimo reikšmė turėtų būti vertinama būtent pagal galimybę sužadinti šias būsenas savo pasekėjams. Kita pasekmė buvo prielaida, kad tikslas pasiekti aukštesnės sąmonės būsenas pateisina bet kokias priemones, įskaitant psichodelinių vaistų vartojimą. **Visos šios idėjos liudija mūsų visišką neišmanymą dvasinio gyvenimo srityje. Dvasingumas pirmiausia siejamas su valios ir būties sąvokomis. Tai jokių būdu nėra „Suvokimo durų“ atidarymas, kaip siūlė Aldousas Huxley ir daugelis kitų.** Huxley gyvenimas susiklostė gana tragiškai. Pirmą kartą su juo susitikome 1933 m., kai jis nuolat dalyvaudavo Uspenskio pokalbiuose Londone. Paskutinį kartą Huxley mačiau prieš pat jo mirtį, kai jis prarado žmoną, regėjimą, namus, biblioteką ir, kas blogiausia, viltį suprasti gyvenimo prasmę. Aldousas nuėjo gana toli žmogaus problemos suvokime. Išleidęs savo knygą „Drąsus naujas pasaulis“ (*Brave New World*), jis pirmasis pareiškė, kad „patirtis“ pati savaime gali nuvesti į aklavietę. Knygoje „Sala“ (*Island*) jis parodė, kad gyvenimas gali pasiūlyti daugiau nei tik trumpalaikis žvilgsnis į „Amžinosios Filosofijos“ pasaulį. **Tačiau Huxley'ui nepavyko paaukoti to, ką turėjo paaukoti, kad taptų šio pasaulio piliečiu. Tame glūdi pagrindinis intelektualiai gabių žmonių ribotumas.** Jiems labai sunku suprasti „supermentalumo“ koncepciją iš esmės. Jie apeliuos į sunkiausias doktrinas, tokias kaip Vedantos monizmas, Huxley atvejis, bet neatsisakys tikėjimo, kad tiesa yra

labiau prieinama intelektualiai gabiam žmogui nei paprastam žmogui. **Intelektualui nepaprastai sunku suvokti gilią Kristaus teiginio prasmę: „... šlovė Tau, Tėve, dangaus ir žemės Viešpati, kad paslėpei tai nuo išmintingųjų ir protingųjų, o apreiškei kūdikiams“.** „Kūdikis“ sugeba išvelgti „būtį“, o protingą žmogų traukia žinios!

Tikrųjų žmogaus ieškojimų tikslas – stabili, substanciali būtis. Mes esame tik vaiduokliškos, bekūnės dvasios, galinčios tapti tikromis būtybėmis. Per visą žmonijos istoriją tik nedaugelis žmonių turėjo pakankamai daug ryžto siekti tikslo, o taip pat jautrumo, kad tą užduotį išspręstų. Tokius žmones teisėtai galima vadinti dvasiniais milžinais. Tačiau tikromis būtybėmis gali tapti ir žmonės, kurių dvasinis potencialas nėra toks didelis. Tam tikslui jie turi jausti didelį poreikį, o taip pat savarankiškai arba su pagalba iš išorės rasti būdą pasiekti savo tikslą.

Iki šiol visi mūsų samprotavimai praktiškai nenusisuko nuo ortodoksinės krypties. **Visos religijos ir visi dvasiniai judėjimai teigia, kad žmogus gali būti perkeistas ir kad jo transformacija priklauso nuo jo paties tikėjimo ir to, kas jam svarbiausia. Paprastai čia pokalbis baigiasi. Ankstesni argumentai apie transformacijos būtinybę, šiandien yra visiškai nepriimtini.** Induistų ir budistų išsivadavimo iš egzistencijos siaubo doktrinos skamba labai neįtikinamai tiems žmonėms, kurie laikosi egzistencijos, nes neišivaizduoja nieko anapus jos. Tuo pat metu Krikščionių-Musulmonų doktrina apie prisikėlimą, po kurio seka amžina palaima arba amžina kančia, taip pat prarado savo patikimumą. Taigi, nors juokiamės iš sovietinės propagandos, kuri bando įrodyti valstiečiams, kad kosmonautai, pakilę į dangų, nerado Dievo, mūsų mąstymas beveik visiškai priklauso nuo laiko ir erdvės sampratos. Mes tikime, kad nirvana, dangus ir bet kokia realios egzistencijos forma apskritai turi būti „kažkur“. Taip pat **nereikėtų dėti iliuzijų į pseudomokslą, kuris, remdamasis abipuse materijos ir energijos transformacija, „dvasinę energiją“ laiko vieninteliu egzistencijos pamatu.** Tačiau mes vis dar galime pasikliauti šiuolaikiniu mokslu. Šiandien jis leidžia atsisakyti ankstesnio požiūrio į erdvę ir laiką kaip į talpą, kurios „ribose“ turi egzistuoti viskas, kas egzistuoja.

George Ivanovich Gurdjieff 1866–1877

Mintis, kad turime peržengti erdvę ir laiką, kad suprastume ką nors, įskaitant ir fizinį pasaulį, man kilo daugiau nei prieš penkiasdešimt metų. Netrukus po to pirmą kartą sutikau Gurdžijevą Konstantinopolyje. Iki to laiko jau buvau pasirengęs priimti, kad apsnūdusi egzistencija erdvėje ir laike yra tik atspindys to, į ką gali transformuotis mūsų esybė. Taigi man nebuvo sunku pereiti nuo matematinės fizikos prie Gurdžijevos kosmologijos. Per pirmąjį mūsų pokalbį su juo, princo Sabaheddino rūmuose Kuru Heshme, ant Bosforo sąsiaurio kranto, aš pasidalinau su juo savo išvada, kad **amžinybė yra ne mažiau tikra nei erdvė ir laikas**. Jo frazė visiškai pakeitė mano gyvenimo eigą: "**Kokia nauda žinoti, kuo negali būti?** Žinoma, yra aukštesnių dimensijų, bet tai mums nesvarbu, kol negalime jose gyventi." Žinoma, aš jo paklausiau, ką reikia daryti. Jo atsakymas atvėrė man būties transformacijos idėją. Aiškiai supratau, kad nors ir galiu be galo plėsti savo žinias apie pasaulį, išliksiu toks pat žmogus, jei nepasikeisiu pats. Pažinojau save pakankamai gerai, tad mintis apie tai, kad „**žinios be būties**“ – **nenaudingos**, man nebeatrodė keista.

Tai buvo mano ilgų tikrovės paieškų pradžia. Keliaudavau iš šalies į šalį, mokiausi pas skirtingus mokytojus. Mano ieškojimai atvedė į įvairius judėjimus, grupes ir bendruomenes, kurių kiekviena kažko išmokė. Ir vis dėlto per visas mano klajones Gurdžijevos „sistema“ arba mokymas buvo mano kelrodė žvaigždė. Būtent jis man suteikė didžiąją dalį to, ką šiandien laikau svarbiu norint suprasti „mūsų gyvenimo prasmę“.

Pats Gurdžijevs pradėjo ieškoti vienuolikos metų ir daug keliavo po Afriką, Europą ir Aziją. Jis atrado išminties mokyklų Turkijoje ir Tibete, o tam, kad įsisavintų mokymus, kai kuriais atvejais tokiose mokyklose tekdavo praleisti daug laiko. Bandžiau tyrinėti Gurdžijevą paieškas nuo pat jų pradžios ir esu įsitikinęs, kad jis atnešė į Vakarų viską, ko reikia naujam pasauliui sukurti.

Dvidešimt metų mokiausi pas Gurdžijevą ir Uspenskį, o paskui dar dvidešimt metų eksperimentavau su didelėmis ir mažomis grupėmis Coombe Springse, netoli Londono. Vienas iš šių eksperimentų tapo šios knygos pagrindu. Coombe Springsas buvo mano namai nuo 1944 iki 1966 m. Beje, 1948 - 1949 metais visą savo laisvalaikį leisdavau su Gurdžijevu Paryžiuje ir Niujorke. Tuo metu jis paskyrė mane „atstovu Anglijai“ ir patikėjo daug įvairių misijų. Tačiau, nors už didžiąją dalį savo dvasinės psichologijos esu skolingas Gurdžijevui, mano nuomone, kiekvienas žmogus turi susikurti savo „Žmogaus, Pasaulio ir Dievo“ vaizdinį. Toks vaizdinys, panašus į mozaiką, sudarytas iš fragmentų, ateinančių iš skirtingų šaltinių, sukuria vieningą mūsų ieškojimų ir dvasinės patirties vaizdą. Net jei mums nepavyksta sukurti savo unikalaus pasaulio paveikslo, tas vaizdas, kurį priimame galų gale, tampa mūsų nuosavybe patvirtinta asmenine gyvenimo patirtimi.

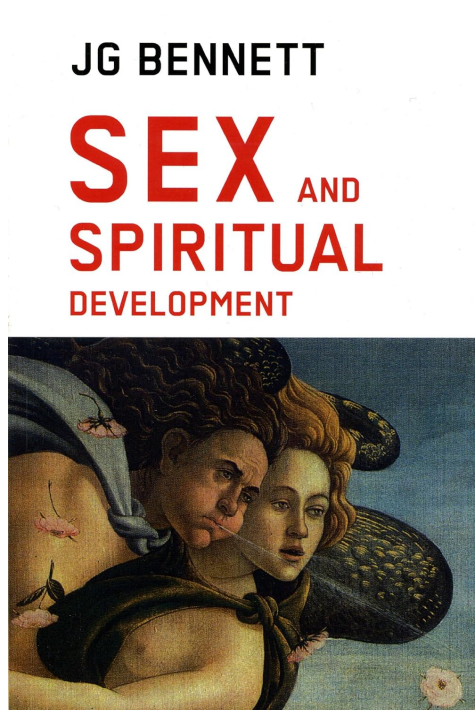
Gyventi dvasinį gyvenimą yra daug sudėtingiau nei gyventi materialųjį gyvenimą, nes jis vyksta sferoje, kurios devynios dešimtosios yra už mūsų įprastos patirties ribų. Štai kodėl dvasingiems žmonėms taip reikia bet kokios apčiuopiamos pagalbos. O mūsų laikais itin sunku rasti dvasinį lyderį, kuris suprastų šiuolaikinio žmogaus poreikius ir sunkią jo padėtį.

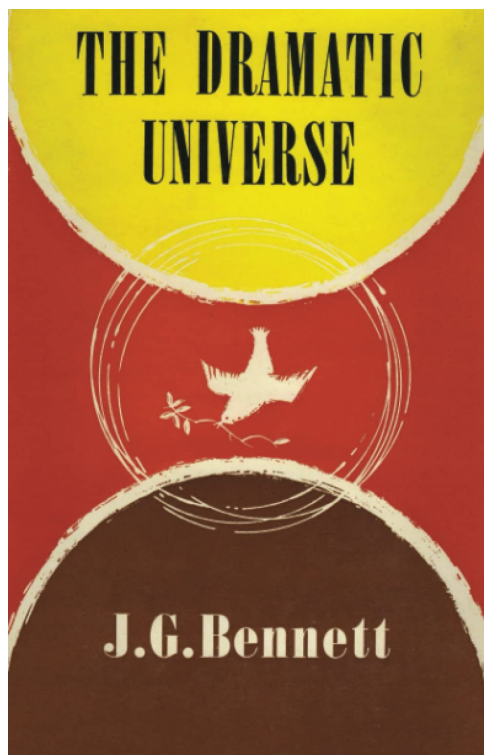
Taip, apibūdindama savo gyvenimą, Šventoji Teresė, karmelitų reformatorė, ir didžioji mistikė ne kartą sakė, kad „vadovai, nieko neišmanantys apie dvasinį gyvenimą, eikvoja savo sielą ir kūną priešindamiesi pažangai“. Ji taip pat teigė, kad „tiems, kurie eina maldos keliu, dar labiau reikia vadovo nei kitiems, ir kuo didesnis jų dvasingumas, tuo didesnis šis poreikis“.

Šie vienos dvasingiausių iš šventųjų žodžiai dažnai priversdavo mane susimąstyti, kur šiandien turėtume ieškoti dvasinio vadovo. Tikrai buvo puikių mokytojų, tokių kaip šv. Kryžiaus Jonas, kurie paliko pilnus įkvėpimo nurodymus gyvenantiems dvasinį gyvenimą. Tačiau jų knygos skirtos vienuoliams ir atsiskyrėliams, kurių kelias labai skiriasi nuo paprastų pasaulio žmonių. Tuo pat metu visada buvo gana daug žmonių, kurių gyvenimą daugiausia lėmė dvasinės įtakos. Būtent jiems, kaip sakė Šventoji Teresė, labiau nei bet kam kitam reikia dvasinio vadovavimo. Šiandien išleidžiama daug įvairios ritualinės literatūros, tačiau **ritualas nebūtinai reiškia dvasingumą**. Be

to, yra daug knygų apie religinės patirties psichologiją; ir vis dėlto tik nedaugelis iš jų kalba apie problemas, su kuriomis susiduria žmonės, savo prigimtimi siekiantys rasti Realybę paslėptą už išorinių formų. Tokie žmonės net ir įprastame gyvenime nepasitenkina vien sėkmingais veiksmais: jie nori tiksliai žinoti, kad jų veikla atitinka vertybes, kurių reikšmė nesikeičia nuo sėkmės ar nesėkmės priežasčių.

Būtent tokius žmones aš vadinu „dvasingais“. Jie gali priklausyti tam tikrai religijai arba bando rasti tai, ko ieško, be jos pagalbos. **Apskritai nereikėtų dvasingumo tapatinti su religingumu.** Taigi žmogus, ieškantis menė tos savybės, kurios nėra jį supančiame pasaulyje, yra dvasingas žmogus, net jei ir neigia religiją. Tuo pačiu religingas žmogus, kuris stengiasi kuo geriau daryti tai, ko buvo mokomas, gali gerokai skirtis nuo aplinkinių gerąja prasme, bet tuo pačiu būti nedvasingu, tikrąja to žodžio prasme.

Prieš einant toliau, būtų naudinga pasakyti keletą žodžių apie „Dvasingumo“ sąvoką. Galiausiai neįmanoma apibrėžti, kas tai yra, nes dėl savo prigimties dvasingumas negali būti redukuojamas į žinojimą ar jokią žodinę formuluotę. Geriausia būtų sakyti, kad dvasia yra esminė visko, kas egzistuoja, savybė. Tam tikra prasme dvasingumą galima pavadinti „idealu“, slypinčiu už aktualizavimo. Tačiau terminas „esminis“ labiau tinka kalbant apie „egzistencinio“ priešingybę, tai yra, žinomą ir išmatuojamą mūsų patirties elementą. Tą patį galima pasakyti ir kitais žodžiais, skiriant dvasią nuo materijos. Mes darome daug klaidų, kai kalbame apie materiją, nes esame įpratę galvoti apie tai kaip apie statybinę medžiagą, iš kurios viskas šiame pasaulyje. Šiandien dauguma žmonių materiją supranta kaip energiją, nors mokslininkams, ypač fizikams, materijos klausimas yra didelis galvosūkis. Pati žodžių „materija“ ir „energija“ reikšmė per pastaruosius trisdešimt keturiasdešimt metų labai pasikeitė.

Taigi galime paguosti save tuo, kad sąvoką „materija“ ne lengviau apibrėžti nei „dvasią“. Neseniai fizikai priėjo prie išvados, kad materialumas yra reliatyvus, ir visiškai įmanoma, kad daugelis anksčiau „dvasinėmis“ laikytų savybių, tokių kaip jausmas, mintis ir net sąmonė, yra tik skirtingos materijos agregacijos formos ar laipsniai.

Gali atrodyti, kad beveik visą mūsų patirtį priskyriau materialiam pasauliui, nepalikdamas vietos dvasiai. Tai toli gražu tai nėra tiesa. Nematerialusis pasaulis savo turinio turtingumu jokių būdu nėra prastesnis už materialųjį pasaulį. Jis

atstovauja kokybės ir vertės sferai. Vertybės turi savo išskirtines savybes. Taigi grožis skiriasi nuo gerumo, elegancija – nuo ekonomiško, o tiesa – nuo teisingumo. Taip pat kiekviena vertybė skiriasi nuo kitų. Taigi, yra begalė pirminių ir išvestinių reikšmių derinių, kuriuos, sujungus į visumą, susidaro tai, ką aš vadinau „Vertybių sfera“.

Vertybių sferos turinį sudaro „dvasia“, taigi tai yra visų vertybių formų, tai yra visų įmanomų savybių, visuma.

Mano nuomone, dvasingumas yra santykinis tiek pat, kiek ir materialumas. Paukščių giedojimas pavasarį, trumpalaikis rudens saulėlydžio grožis, labdaros aktas, paveikslas, kuriame atpažįstame tikrą meno kūrinį, bet koks kasdienis sąžiningai atliktas darbas, „sielos virpėjimas prie pačių Rojaus vartų“ – visa tai žymi tam tikras dvasines savybes. Žinoma, visos šios savybės skiriasi viena nuo kitos, taip pat ir dvasingumo laipsniu.

Tačiau galite paprieštarauti, kad visi mano išvardyti reiškiniai yra tik materijos savybės. Šiuo požiūriu ir puikus menininko paveikslas, ir bjaurus raštas tėra skirtingi dažų ir drobės deriniai. Skirtumai atsiskleidžia tik mūsų požiūriu į juos, o mintys ir jausmai, kaip jau buvo sakyta, atrodo tiesiog ypatingos materijos būsenos. **Taigi galiausiai viskas susiveda į materializmą.****

Toks įspūdis susidaro, jei apie šiuos dalykus mąstome vien iš „mokslo“ pozicijos. Tačiau pasaulis nesisuka apie (*mokslo*) žinias. Negalime „žinoti“, kuris iš paveikslų yra tikras meno kūrinys: galime „spręsti“ apie jo kokybę pagal tai, *kas* mumyse skiriasi nuo žinių. Mes žinome apie materiją, bet apie dvasines savybes galime tik samprotauti.

Jei tai, vis dar, nėra visiškai akivaizdu, bent sutikime, kad savybes įžvelgiame jas matydami. Be to, prašau bent jau sutikti su nepriklausoma **tikrovės savybių idėja**. Jos yra tikros, net jei nėra susietos su konkrečiomis materialiomis formomis. Pavyzdžiui, „gėris“ kaip savybė yra tikras ir bus tikras, net jei žemėje neliktų nei vieno gero žmogaus. Žinoma, galite tai laikyti visiška nesąmone, tik prašau sutikti, kad **dvasinių savybių tikrovė skiriasi nuo materijos tikrovės**. Be to, norėčiau atkreipti jūsų dėmesį į **dvasinių savybių reliatyvumą** ta prasme, kad galime skirti „aukštesnes“ ir „žemesnes“ dvasines savybes.

Mums belieka tik nurodyti dar vieną aplinkybę, kad galėtume tęsti samprotavimus. **Visos dvasinės savybės sudaro pasaulį arba atskirus pasaulius, kuriuos vadinsime tiesiog „dvasia“.**

Galbūt norėsite manęs paklausti, prie ko čia Šventoji Teresė ir „dvasinis gyvenimas“. Tai nesunkiai suprastumėte, jei išstudijuotumėte jos biografiją ir kitas knygas. Dvasiniu gyvenimu ji vadina norą tobulinti tą savybę, kuri „vidinį darbą“ paverčia pareiga. Tačiau siekis nėra privalomas. Mes gana lengvai galime atlikti savo pareigas be ypatingų pastangų, kurių reikia, jei norime atlikti įprastus reikalavimus be didesnių įsipareigojimų. Aš turiu omenyje kai ką kita. Tarkime, jūs kalbate su draugu apie dvasingumą, o jis sako: "Aš neturiu laiko toms nesąmonėms. Stengiuosi būti geras tėvas ir geras pilietis. Aš einu į bažnyčią, nes manau, kad tai teisinga, einu todėl, kad tai elgtis šiuolaikiniam žmogui yra protinga. Ir laikausi įsakymų. Jei bandyčiau daryti dar ką nors, turėčiau visą savo laiką ir energiją skirti tik tam, kas privalu." Tokiu atveju negalėtumėte pasakyti draugui, kad jis klysta ir yra svarbesnių tikslų. Tai būtų nesąžininga, o jo atžvilgiu galbūt net neteisinga. Tuo pat metu jums asmeniškai viskas gali būti viskas kitaip. Galite būti labai jautrūs savo vidinėms problemoms, kurių kitas gali net nežinoti. Šios problemos, jei, žinoma, kalbame apie tikras problemas, yra susijusios su dvasine sfera. Tai buvo tie klausimai, kurie vargino Šventąją Teresę, kol ji galiausiai rado būdą, kaip juos išspręsti.

Esmė ta, kad tiems žmonėms, kurie bando rasti problemų „kokybę vardan kokybės“ sprendimus, labai reikia patarimų. Jiems neužtenka žinoti, „ką“ daryti. Jie bando išsiaiškinti atsakymą į klausimą „kaip“ jie turėtų tai padaryti. Šiuo atžvilgiu įprasta psichologija jiems netinka. Tačiau prie šios temos grįšiu vėliau. Kitaip tariant, noriu pasakyti, kad „dvasinę psichologiją“ vadinu žmogaus tyrimu iš dvasios ir dvasinio gyvenimo „tikrovės“ taško. Tiriant žmones, kuriems rūpi dvasinės problemos, galima pagalbėti, kad su jais kažkas negerai ir juos reikia „gydyti“. Tokių žmonių tyrimą iš religijos perspektyvos galima vadinti „pastoracine psichologija“. Vėliau suprasite, kodėl sielovadą ir dvasinę psichologiją laikau dviem skirtingais požiūriais į žmonijos problemas. Ericas Frommas, su kuriuo susipažinau Meksikos mieste prieš penkiolika metų, atkreipė mano dėmesį į sielos ir pasaulio ligų skirtumus. Vienas iš jų susijęs su individo ateities viltimi, o kitas su viltimi ištaisyti pasaulio trūkumus. Egzistuoja adaptacinė psichologija ir tobulėjimo psichologija. Tikroji dvasinė psichologija grindžiama asmeninių, socialinių ir kosminių problemų sprendimą pasitelkiant Dievo valią.

Dvasinės psichologijos poreikis atsirado tuo metu, kai daugelis žmogaus psichikos tyrinėtojų perėjo nuo žmogaus tyrimo prie gyvūnų elgesio, kaip geresnio žmogaus supratimo būdo, tyrimo. Taigi etologija, viena iš jauniausių mokslo disciplinų, vos per dešimtmetį visiškai pakeitė mūsų supratimą apie gyvūnų gyvenimą. Nebegalime sakyti, kad sąvokos „žiaurumas“, „gyvūnas“ ir „gyvūnų instinktai“ skiria gyvūnus

nuo žmonių. Nuostabūs tokių žmonių kaip Farley Mowat ir Muric tyrimai parodė, kad vilkų gaujos gyvenimas tam tikra prasme yra daug tvarkingesnis ir „humaniškesnis“ nei žmonių bendruomenių gyvenimas. Tinbergenas ir Wolfgangas Kohleris parodė, kaip primatų mąstymas skiriasi nuo to, kuo anksčiau tikėta. Daugelis etologų, ypač Konradas Lorencas, akcentavo gyvulišką žmogaus agresijos kilmę ir kitas žmogaus bei jo bendruomenių savybes. Tuo pat metu, nors visiškai pagrįstai telkė dėmesį į gyvūnines žmogaus prigimties sudedamąsias dalis, etologai ignoravo dvasinį jos aspektą, kuris skiria mus nuo gyvūnų. Tačiau tai nereiškia, kad turėtume pakartoti Kanto žodžius: „Žmogus yra pabaigos taškas. Mes galime klausti, kodėl egzistuoja gyvūnai, tačiau klausimas apie žmogaus egzistavimo priežastis yra beprasmiškas“ (Gurdžijevs savo paskaitose apie etiką, sukūrė visiškai priešingą požiūrį, teigdamas, kad pats svarbiausias klausimas: „Kodėl aš egzistuoju?“). Jeigu šis klausimas iš tiesų teisingas, tai atsakymo į jį reiktų ieškoti už žmogaus ribų, o būtent dvasinėje sferoje. **Žmogaus paradoksas yra tame, kad, nors jis turi dvasinę prigimtį, jis jos nepažįsta ir negali pažinti.** Dvasinė psichologija apibūdina žmogaus dvasinę prigimtį ir tuo pačiu nesumenkina jo gyvuliškos prigimties svarbos. Ji tiria žmogų kaip visumą, iš dalies pažįstamą, o iš dalies nepažinų įprastais stebėjimo ir analizės metodais.

Galbūt norėsite manęs paklausti, ar laikau save pakankamai kompetentingu rašyti „dvasinę psichologiją“. Neduok Dieve! Reikalas tas, kad mažai tikėtina, jog dėl patirties trūkumo galėčiau atsisakyti dirbti prie šios knygos. Priešingai, tiek daug mačiau, kad priėmiau savo neišmanymą šioje srityje kaip savaimę suprantamą dalyką. Beveik visą gyvenimą paskyriau atsakymų į įvairius dvasinius klausimus paieškai ir jais pradėjau domėtis mažiausiai prieš šešiasdešimt metų. Praėjo beveik pusė amžiaus nuo tada, kai pradėjau tirti dvasinius klausimus su įvairiomis tyrėjų grupėmis ir tai darau iki šiol. Per tą laiką sutikau tūkstančius žmonių, kurie iš tikrųjų užsiėmė dvasinėmis paieškomis arba tikėjo tuo darbu. Daugelis iš jų man papasakojo apie savo problemas. Visa tai mane įtikino vienu dalyku: žmogaus paslaptis lieka paslaptimi. Galite padėti kitam žmogui pasinaudodami savo patirtimi arba tiesiog darydami gera, tačiau paslaptis lieka paslapyje. Bėgant metams pamažu priėjau prie daugybės išvadų, kurios dažniausiai yra Gurdžijevs sistemos tyrimo rezultatas. Priėjau išvados, kad egzistuoja **labai specifinė struktūra, kuri sujungia dvasinę ir materialią žmogaus prigimtį, nepažeisdama materijos ir dvasios reliatyvumo**.** Medžiaga gali būti rupesnės arba smulkesnės agregacijos būsenos. Be to, grubiausias jos formos apima matomą materiją, o subtiliausios formos – pojūčius, mintis ir sąmonę. Be to, **dvasios reliatyvumas reiškia ir vertybių hierarchiją**.** Jeigu dvasinis pasaulis nebūtų suskirstytas į „lygmenis“, tuomet nebūtų ko siekti; dvasinio

gyvenimo sėkmės ir nesėkmės neturėtų prasmės. Kiek galiu pasakyti, **ši dvigubo reliatyvumo samprata**** šioje srityje anksčiau nebuvo iškelta ir ji man labai padėjo sprendžiant savo problemas ir padedant kitiems. Be to, supratau, kad jei psichologija „valios“ nelaiko realybe, visiškai kitokia nei materijos ir dvasios tikrovė, apie kurią negalima kalbėti ta pačia kalba, tai tokia psichologija gali labai toli nuvesti nuo tikrosios padėties. Būtent todėl, kad šiose idėjose radau sau dvasinę atramą, nusprendžiau pabandyti parašyti „dvasinę psichologiją“.

Prieš pereinant prie kitos temos, norėčiau **nubrėžti aiškia ribą tarp psichologijos ir teologijos**. Teologija tiria antgamtinę sferą. Bet kokia psichologija, dvasinė ar nedvasinė, susijusi su gamtos reiškiniiais. **Dvasia ir materija yra vienodai natūralios, tai yra, jos nėra Dievas, nors galime laikyti jas Dievo kūriniais****. Kalbėdamas apie *antgamtinį veiksmą* turiu omenyje tiesioginį Dievo įsikišimą į kūrybą, nė vienai sukurtai būtybei nesugebant suprasti jos esmės. Ji skiriasi ir nuo „dvasinio“, ir nuo „materialaus“ veiksmo. Antgamtinis veiksmas gali įvykti gamtoje ir dėl gamtinių sąlygų, tačiau jis skiriasi nuo natūralių procesų savo paslaptingu ir nepaaiškinamumu gamtos dėsnių ir dvasios savybių požiūriu. Šiuo atžvilgiu, jei diskutuodami apie dvasinę psichologiją susidursime su antgamtiniu veiksmu, pabandysiu aiškiai parodyti, kad jis netelpa į jokios psichologijos rėmus. Esmė ta, kad jei antgamtinis veiksmas kyla tiesiogiai iš Dievo, tada tik Dievas žino, iš ko jis susideda, ir mes galime apie tai žinoti tik tada, kai Dievas mums tai apreiškia. Kitaip tariant, **viskas, kas susiję su antgamtiškumu, gali būti žinoma tik kaip Apreiškimo rezultatas**. Todėl, kadangi aš nepretenduoju į jokią Apreiškimą, šioje knygoje bus nagrinėjami tik natūralūs klausimai, išskyrus tuos atvejus, kai manau, kad galima kreiptis į šaltinius, pagrįstus Apreiškimu.

Jei mano dvasinės psichologijos struktūra beveik visiškai pasiskolinta iš Gurdžijevio, tai nemažą jos turinio dalį sėmiau iš kitų šaltinių. Nuo 1924 m. didelę reikšmę teikiu budizmo psichologijai, aprašytai Pali Pitakuose. Šį darbą studijavau pas Rhys Davies, kuri kartu su vyru atnešė šiuos senovinius tekstus į angliakalbį pasaulį. Pagrindinis tekstas yra Samana Fala Suttana, stulbinantis pasakojimas apie Šramanos gyvenimo vaisius. Kai pirmą kartą jį studijavau originale, buvau įsitikinęs, kad šis tekstas yra objektyvus dvasinio tobulėjimo per discipliną ir meditaciją aprašymas. Keturius Janos, arba aukštesnės sąmonės būsenos, tapo neatsiejama mano paties dvasinio kelio supratimo dalimi. Taip pat mokiausi sanskrito, kad įgaučiau Vedų ir Upanišadų dvasią, įskaitant Bhagavad Gitą. Po daugelio metų turėjau galimybę bendrauti su didžiausiu jogu Šivapuri Baba, kuriam buvo šimtas trisdešimt penkeri metai, kai pirmą kartą jį pamačiau. Jo trys kūno, proto ir dvasios disciplinos sudaro Upanišadų

praktinės psichologijos esmę, ir aš panaudojau jas, kad užpildyčiau kai kurias trūkstamas Gurdžijevo sistemos grandis.

Tačiau iš islamo išmokau daug daugiau nei iš Vedantos ar budizmo. Daug metų gyvenau musulmoniškoje šalyje ir sutikau daug sufijų arba dervišų. Galiausiai priėjau prie išvados, kad sufizmas buvo pagrindinis Gurdžijevo mokymo šaltinis ir kad šiandien jis labai aktyvus ir gali duoti pasauliui daug to, ko jam šiuo metu reikia. Už didžiąją dalį savo žinių apie sufizmą esu skolingas netradiciniam sufijui Hasanui Susudui, didžiojo Konevi palikuoniui, kuris buvo Jellaluddin Rumi bendražygis. Hasanus Susudas pirmą kartą papasakojo apie Khwajagan – nuostabią sufijų mokyklą, gyvavusią Centrinėje Azijoje nuo vienuoliktojo iki šešioliktojo mūsų eros amžiaus. Jos įpėdinis šiandien yra garsiausias iš visų sufijų ordinų – Naqshbandiyya, kurį XIV amžiuje įkūrė Bahaedinas iš Bucharos. Pats Hasanus laikėsi absoliutaus išsivadavimo doktrinos, dėl kurios jis buvo labiau panašus į budizmą nei į ortodoksinį mistinį tokių mokytojų kaip Ibn al-Arabi ir Jellaluddin Rumi sufizmą. Iš Hassano išmokau praktinių pratimų, įskaitant kvėpavimo kontrolę ir badavimą, kurie buvo pranašesni už viską, ką šiuo atžvilgiu gavau iš Gurdžijevo. Be to, turėjau galimybę pabendrauti su Syed Idries Shah, kurio, kaip rašytojo ir praktinio psichologo, įtaka Vakarų pasauliui aiškiai matoma jau šiandien. Shahas yra taip gerai žinomas dėl savo knygų, kad **galiu tik pabrėžti jo indėlio svarbą suvokiant pavojų, kurį žmonijos ateičiai kelia „žmogaus inžinerija“.**

Nuo 1957 iki 1961 metų dirbau Subude. Šios dvasinės krypties pavadinimas paimtas iš sanskrito kalbos: Subud yra Susila Budhi Dharma santrumpa, reiškianti „gera dvasinė disciplina“. Tačiau Subud iš esmės yra sufizmo vedinys. Jo įkūrėjas Bapakas Muhammadas Subuhas atvyko į Angliją 1957 m., nedidelės Gurdžijefo studentų grupės kvietimu. Juos labai domino tai, ką išgirdo apie Bapako mokymą, kuris buvo labai panašus į Gurdžijevo sistemą.

Visiems praktiniams tikslams Subud siūlo vieną techniką – latihaną. Tai dvasinis pratimas, tuo požiūriu, kad jis kyla ir nukreipiamas iš jėgos ar įtakos pozicijų, kurios negali būti išreikštos materijos sąvokomis. Jo neįmanoma „paaiškinti“ abstrakčiai energijos transformacija.

„Latihan“ susideda iš dviejų dalių: atsivėrimo arba kontakto ir reguliarios praktikos. Kontaktas visada ir bet koku atveju užmezgamas per paprastą „prašymo ir priėmimo“ veiksmą. Kiekvienas, norintis gauti kontaktą, jį gauna po trijų mėnesių bandomojo laikotarpio, jei nėra kokių nors kontraindikacijų, pavyzdžiui, dėl psichikos negalios. Kontaktą perduoda jau jį gavęs asmuo ir taip įvyksta tam tikras

įtakos perdavimas. Latihan praktika nereikalauja jokių kryptingų minčių, norų ar pastangų. Tai valios veiksmas, atliekamas vien tik ketinimu. Ketinimas savo ruožtu reikalauja ištikimybės „Dharma“, tai yra, objektyviajai Tiesai.

1962 m. padariau išvadą, kad latihanas per daug ribotas savo veikimu, kad taptų visaverčiu gyvenimo būdu. Šią savo išvadą patvirtinau stebėdamas tuos, kurie tai praktikavo entuziazingai ir su įsitikinimu. Laikui bėgant jų pačių regėjimo laukas labai susiaurėdavo stiprėjant prisirišimui. Taigi Subudas buvo paverstas dar vienu kultu panašiu į musulmonišką sektą. Tačiau mane domino ne dogmatika, o pats metodas. Kaip metodas, latihanas veikia sėkmingai, nors ir labai specifiniu būdu, atverdamas savojo „aš“ išorinės ir vidinės dalies kanalą. Tai gali užtrukti, daugiausia, nuo vienerių iki dviejų metų. Tiesą sakant, manau, kad pakaktų šešių-dešimties mėnesių, po kurių metodas nebeduoda rezultatų ir galiausiai pradeda kenkti. Latihaną rekomenduočiau ypač tiems, kurie perkrauti intelektualiniu darbu ir yra emociškai uždari.

Kita kryptis, kurios vystymąsi sekiau su dideliu susidomėjimu, buvo Transcendentinė meditacija, kurią į Vakarų atnešė jogas Maharishi Mahesh. Pirmą kartą ją sutikau 1959 m., bet mane tuomet sužavėjo Subud, kad nediršau praktikuoti šios meditacijos. Daugelis mano paties mokinių pradėjo ją praktikuoti ir aš mačiau aiškia jos naudą, ypač nervingiems, hiperaktyviems ir nekantriems žmonėms. Jie tapo ramūs ir daug geriau nei anksčiau susitvarkė su savo kasdiene veikla. Be to, nauda sveikatai taip pat buvo akivaizdi.

Galviausiai nusprendžiau pats imtis iniciatyvos ir praktikavau Maharishi meditaciją kaip savo disciplinos dalį. Ši meditacija apima mantrą, kuri tyliai kartojama krūtinėje, panašiai kaip rusų ortodoksų vienuoliai skaito širdies maldą. Iniacijos sąlyga – pažadas neatskleisti mantros. Reikia pažymėti, kad Transcendentinės meditacijos metodas yra daug švelnesnis ir labiau kontroliuojamas nei Subud. Jis yra gerai žinomas visame pasaulyje ir yra natūralus bei veiksmingas būdas sumažinti psichologinę įtampą bei pažadinti ryšį su dvasinio pasaulio tikrove. Jos vertę pripažįsta net tie, kurie dėl savo savo religinių įsitikinimų skeptiškai vertino šį metodą. Be to, vienas iš patrauklių Transcendentinės meditacijos bruožų yra tai, kad ją galima praktikuoti vieniems arba grupėse ir ji nereikalauja didelio pasiruošimo. Dėl visų šių priežasčių metodas paplito gana greitai.

Tačiau transcendentinė meditacija yra gana ribota praktikos kryptis, nes ji nepaliečia visų žmogaus prigimties dalių. Visų pirma nemačiau jos praktikų ženklų sustiprinančių valią ir suvokimo augimą. Tačiau šios rūšies meditacija turi didelę

vertę šiuolaikiniame pasaulyje. Esame pernelyg organizuoti, pernelyg įsitempę ir katastrofiškai stokojame tikėjimo. Labai nedaug kas gali paklusti griežtiems visiškos transformacijos reikalavimams. Tuo pačiu metu milijonai žmonių jaučia, kad jiems trūksta dvasinio darbo, kurį jie galėtų atlikti. Šia prasme Transcendentinė meditacija yra gana tinkama. Pirmieji jos rezultatai pasireiškia fiziologiniais pokyčiais. Pats Maharishi tai vadina nervų sistemos pertvarkymu. **Šis apibrėžimas puikus tuo, kad pabrėžia žmogaus esaties vienybę: nervų sistemoje glūdi mūsų būties gelmės.** Žmogaus tikrovė yra viena ir nedaloma. Pokalbiai su Maharishi, kurį labai gerbiu, man parodė, kaip gerai jis supranta skirtumus tarp prigimtinės ir dvasinės žmogaus būties aspektų.

Jeigu apie Subudą ir Transcendentinę meditaciją kalbame kaip apie natūralius metodus, skirtus pasirengimui dvasiniam darbui, tai ką daryti su tais judėjimais, kurie **atvirai skelbia paties Dievo tiesioginę įtaką žmogaus sielai?** Tarp jų pirmiausia yra Sekmininkų religija, kuri labai greitai plinta visame pasaulyje. Tiesiogiai ir iš pirmų lūpų patyręs šio ir panašių judėjimų vidinį veikimą bei išanalizavęs, priėjau išvados, kad čia veikia nors ir ne tyčinė, bet dalinė saviapgaulė. Dvasinis veiksmas gimsta „už proto“ ribų ir labai nelengva suprasti, iš kokio lygmens jis ateina. Dažniausiai žmonės nelaiko, kad dvasinis veikimas ateina iš *viršmentalinio* lygmens, arba priskiria jį daug aukštesniam lygmeniui, nei gali būti iš tikrųjų. Beveik visi dvasiniai veiksmai kyla iš mūsų pačių viršasmėninių struktūrų. Tik retkarčiais ar net netyčia žmogų paveikia aukštesnio lygio dvasinė jėga. Žmogus paprastai nepajėgus išverti tiesioginį Dievišką veiksmą.

Šių dalykų nesuvokimo pasekmė yra ta, kad žmonės pradeda nuoširdžiai ir sąžiningai aukštinti kokį nors mokytoją, judėjimą ar metodą į nederamą statusą. Ši situacija sukelia daugybę konfliktų. Be to, perdėtas viltis pakeičia nepagrįstas pesimizmas ir netgi ankstesnių požiūrių atmetimas. Dvasingi žmonės įgyja reputaciją kaip nepatikimi ir nesusiję su realybe. Tai ypač vargina mūsų laikais, kai žmonija patiria precedento neturintį dvasinio vadovavimo ir pagalbos poreikį.

Visa tai, kas išdėstyta iki šiol, suteikia mums stimulą studijuoti dvasinę psichologiją, tačiau nėra jokios garantijos, kad mūsų tyrimai duos patikimų ir veiksmingų rezultatų. Tik materialūs besikartojantys fenomenai skatina reguliarius mokslinius tyrimus. Kiekviena dvasinė veikla yra unikali, o kai ji gimsta aukštame lygyje, jos neįmanoma nuspėti ar pakartoti. Šią aplinkybę turi gerai suprasti kiekvienas, kuris imasi tyrinėti žmogų. Nesugebėjimas tai suprasti priveda prie daugybės bevaisių psichinių ir dvasinių reiškinių „tyrimų“.

Norint suprasti dvasinius veiksmus, būtina išsiugdyti gebėjimus, leidžiančius juos atrasti ir pajusti savyje. Stebint tokį veiksma iš vidaus, atrandame, kad jis paklūsta tam tikriems gravitacijos ar entropijos dėsniams. Tuo pat metu, žiūrint iš šalies, jis atrodo dirbtinis ir neracionalus. Tačiau tai nereiškia, kad žmogaus protas yra visiškai bejėgis prieš dvasinį veiksma. Mes galėtume įgyti daugiau supratimo, apsiginklavę tinkamu metodu ir išmokę atlikti eksperimentus nesitikint gauti patikimų rezultatų. Šios knygos tikslas nėra ko nors išmokyti skaitytoją. Aš tiesiog bandau padėti jums mokytis iš savo patirties, atlikdamas savo eksperimentus.

Daugiau nei penkiasdešimt metų stebėjau dvasinių mokytojų darbą daugelyje šalių ir padariau išvadą, kad galima išskirti kelias pagrindines veikimo kryptis.

1 Trumpas susitikimas. Indijoje jis vadinamas Darshanu. Šventaisiais ar išminčiais laikomi žmonės dažniausiai leidžia lankytojams pasidalinti savo kompanija keletą minučių, o kartais leidžia pasilikti kelias valandas ar dienas. Kartais tokiu būdu galite pasiekti nuostabių rezultatų. **Daugelis žmonių teigia, kad jų gyvenimas visiškai pasikeitė po vieno trumpo apsilankymo pas Šri Ramana Maharishi iš Tiruvanos.** Mano gyvenimas patyrė visišką revoliuciją po vakaro, praleisto su Gurdžijevu 1920 m. spalį. Poveikis gali būti netikėtas vieno žvilgsnio ar prisilietimo rezultate. Be to, vienas atsakymas į užduotą klausimą gali nulemti viską. Tačiau tokių veiksmų rezultatai labai retai būna tikrai galingi ir ilgalaikiai. Dauguma piligrimų, aplankę šventąjį ar išminčių, jaučiasi sustiprinti ir padrąsinti, tačiau jų gyvenimas išlieka toks pat.

2. Organizacija su savo idėjų ir tam tikru sekėjų skaičiaus rinkiniu. Poveikis dažniausiai būna nuo kokio nors religinio ar nereliginio ritualo. Daug žmonių patenka į organizacijos, teigiančios jog gali perduoti malonę arba, kaip sako sufijai, barakos, įtaką. Tokia veikla peržengia įprasto mokymo ar disciplinos ribas. Tam reikia tikėjimo tais, kurie perduoda ir tais, kurie priima. Nors negalima paneigti šio poveikio tikroviškumo, **jam trūksta vidinio potencialo transformuoti žmones. Turime dirbti patys, ir tam reikia kitų žmonių pagalbos.** Dažniausiai tokios organizacijos negali patenkinti atitinkamų reikalavimų ir suteikti reikiamą pagalbą. Ši aplinkybė kartu su bendru tikėjimo nuosmukiu yra pagrindinė priežastis, kodėl bažnyčios ir kitos religinės organizacijos šiandien yra nepatrauklios ieškantiems vadovavimo ir pagalbos.

3. Veikla siejama su kunigais, guru, šeichais ir dvasiniais lyderiais. Jie turi žinių, kurių dauguma kitų žmonių neturi dėl savo tinginystės ar galimybės jų gauti nebuvimo. Mokytojai bendrauja tiek su atskirais mokiniais, tiek su grupėmis. Šiuo

atveju **glaudus ryšys tarp mokinio ir mokytojo užsimezga tik tuomet, kai mokytojas neapkrauna savęs didele grupe.** Dažniausiai mokytojai nėra kruopštūs savo veikloje, o mokiniai tokiose grupėse nenutolsta nuo organizuotų religijų sekėjų. Tam tikra prasme, ypač malonės atžvilgiu, jie gali būti net prastesnėje padėtyje. Išoriškai mokytojo „asmenybė“ pakeičia „baraką“, kurio šaltinis yra už žmogaus ribų. Anksčiau ar vėliau šaltinio netolygumas tampa akivaizdus ir mokinys lieka be nieko. Šiandien labai sunku rasti mokytoją. Manęs dažnai klausia, kaip atpažinti tikrą mokytoją. Visų pirma, niekada neturėtumėte priimti skubotų sprendimų. Jei jaučiate, kad „šito aš ieškojau, kad jis yra mano mokytojas“, palaukite ir patikrinkite savo išvadų teisingumą. Jei tavo jausmas buvo teisingas, tu savo nepaliksi. Be to, būtina atminti, kad pirmasis mokytojo požymis – savanaudiškų motyvų nebuvimas. Kiekvienas, kuris siekia asmeninės naudos, nesvarbu, pinigų ar valdžios, neturi teisės „lipti į lyderystės sostą“. Žinoma, mokytojas privalo turėti teorinių ir praktinių žinių, tačiau vien to neužtenka. Jis turi taip gerai pažinti save ir būti tokiu nuolankiu, kad aukštesnės energijos galėtų praeiti pro jį praktiškai be trukdžių. Apie visa tai galima spręsti pagal jo mokinius. Tikras mokytojas nepririša prie savęs mokinių, leidžia energijoms tiesiogiai juos veikti, o pats lieka nuošalyje. Netikras mokytojas savo mokinius laiko pajungtus sau.

4. Egzistuoja taip vadinamas „Ketvirtasis Kelias“, kurio pagrindinis tikslas – dirbti žmonijos labui. Čia mokymas yra antraeilis dalykas, ir galima net sakyti, kad mokytojų šiame kelyje nėra. Tuo pačiu Ketvirtasis Kelias yra labai reiklus savo keliamais reikalavimais stojantiems į jį. Juos galima išreikšti žodžiais: **Tarnavimas, Auka, Supratimas.** Tai tokia Gurdžijevio formulės mano interpretacija: „Sąmoningas darbas ir tikslinga kančia“. **Tikra Ketvirtojo Kelio mokykla turi palaikyti ryšį su Aukštesniuoju Šaltiniu, kad gautų stiprybės ir vadovavimo.** Tie, kurie eina šiuo keliu, turi būti pasirengę gyventi „pasaulyje, bet *būti* ne iš šio pasaulio“. Iš jų retai reikalaujama *atrodyti kitaip* nei kiti žmonės, tačiau jie turi *būti* kitokie. Tokios mokyklos vadovas turi gerai suprasti jam tenkančias užduotis, taip pat žinoti savo vaidmenį dvasinėje savo laikmečio veikloje. Jis turi ugdyti savo mokinius taip, kad jie iš pradžių galėtų sėkmingai dalyvauti mokyklos veikloje, o vėliau, kiek sugeba, pradėtų savo veiklą Ketvirtajame Kelyje. Kiek žinau, terminą „Ketvirtasis kelias“ pirmasis pasiūlė Gurdžijevus, nurodęs neorganizacinės tarnystės žmonijai tradiciją, o taip pat su ja susijusius metodus. Pasak Gurdžijevio, Ketvirtasis kelias balansuoja tarp koncentracijos ir ekspansijos, priklausomai nuo pasaulio poreikių. Žmonijos istorija mums atskleidžia labai lėtą evoliuciją, vykstančią pagal įvairios trukmės ciklus. /.../

...būdamas septyniasdešimt ketverių, įkūriau mokyklą Šerborne, kur dabar rašau šią pratarbę. Mano darbo tikslas neturėtų kelti ypatingos painiavos. Pasauliui reikia apmokytų žmonių, gebančių veikti savo iniciatyva, gebančių sąmoningai dirbti ir kentėti. Šiuo atžvilgiu nusprendžiau viską, ką išmokau, **perduoti tiems, kurie sugeba tai priimti.**

Šioje knygoje aprašomas Kumble Springse atliktas eksperimentas, kuris man labai padėjo ruošiantis į Sherborną. Tas metodas pasirodė esąs gana sėkmingas ne tik Sherborne, bet ir tiems žmonėms, kurie yra priversti dirbti savarankiškai.

Prieš pereinant nuo pratarbės prie pagrindinės knygos dalies, norėčiau parodyti dvasinės psichologijos reikšmę visos žmonijos likimui. Klausimas „**Kodėl žmogus egzistuoja?**“, kurį Kantas laikė beprasmiu, mums, priešingai, tampa pagrindiniu klausimu. Gurdžijevas jį suformulavo taip: „**Kokia yra gyvybės Žemėje ir ypač žmogaus gyvenimo prasmė ir tikslas? Keista, kad šio klausimo nelaikome svarbiausiu iš visų klausimų. Jei matome kokį nors nežinomą sudėtingą mechanizmą ar įrenginį, tikrai norime žinoti, kas jis toks ir kam jis skirtas. Tą patį galima pasakyti apie viską, ką žmogus kuria.** Gyvybė Žemėje yra gražiausias ir sudėtingiausias mechanizmas. Tačiau mes kažkodėl nebetikime, kad kažkas turėjo ją „sukurti“ ne tik tam, kad įsitikintume tokios nuomonės akivaizdžiu klaidingumu Kanto samprotavimuose, bet greičiau dėl jos nepagrįstumo ir bevertiškumo, apie ką galima spręsti iš Darvino darbų. Tikriausia tame yra priežastis, kodėl klausimas „Kokia yra visko, kas egzistuoja, prasmė“ išlieka mūsų dėmesio centre, net jei mes nebeklausiamo „Kodėl Dievas sukūrė gyvybę Žemėje apskritai ir konkrečiai žmogų?

Neigdami gyvenimo prasmės ir tikslo egzistavimą, grįžtame į egzistencializmo kelią. Teigdami, kad mūsų gyvenimo prasmė ir tikslas yra išgyventi ir džiaugtis gyvenimu, mes atsiribojame nuo likusios gamtos, kurią šiandien aktyviai naikiname teršdami aplinką ir eikvodami jos išteklius. Nors mes galime ir nepritari etologiniam požiūriui, pagal kurį žmogus yra gyvūnas visa to žodžio prasme, bet gamtos vienybės paneigti jau nebegalime. Gyvybė Žemėje yra vientisa ir nedaloma visuma, ir jei viena jos dalis kenčia, kenčia ir visos kitos.

Mes į situaciją žiūrime pro žmogiškus akinius ir mus domina tik žmogaus išlikimas, gerovė ir pažanga. Kai kurie žmonės netgi siūlo, kad tobulėjant kosmoso technologijoms vieną dieną paliksime šią apleistą ir negyvenamą planetą ir iš naujo sukursime žmonių civilizaciją kitoje Saulės sistemoje. Toks besąlygiškas žmogaus atsakomybės prieš Motiną Žemę neigimas mums turėtų atrodyti kaip baisi šventvagystė, bet taip neįvyksta, nes tikroji realybės samprata mums nesuvokiama.

Mums neateina į galvą, kad ne Gamta egzistuoja tam, kad tarnautų mums, bet, priešingai, kad mes egzistuojame tam, kad tarnautume Gamtai.

Puikus Gurdžijevo atradimas (pranešimas arba apreiškimas, jei norite) buvo Savitarpio Paramos Įstatymas. Jis suformulavo tai taip: "Kiekviena egzistencijos forma yra palaikoma kitų formų, o savo ruožtu turi palaikyti kitų formų egzistavimą. Mes negalime ignoruoti šio dėsnio, todėl mūsų gyvenimas turi tarnauti kaip atrama kitos formos egzistavimui." Savitarpio Paramos Įstatymas tikrai tinka mūsų Saulės sistemai. Taigi, gyvybės egzistavimą Žemėje užtikrina Saulės energija, taip pat atmosferos, vandenynų ir žemės plutos dėka. Augalinė gyvybės forma, paversdama anglies dioksidą deguonimi, užtikrina savo ir visų kitų gyvybės formų egzistavimą. Ekologiniai tyrimai parodė, kaip glaudžiai tarpusavyje susijusios ir priklausomos visos gyvybės Žemėje formos. Mūsų užduotis – generuoti energiją, reikalingą sąmoningos gyvybės Žemėje ir Saulės sistemoje, įskaitant Mėnulį, evoliucijai. Štai ką reiškia garsusis posakis: „Žmogus egzistuoja tam, kad pamaitintų Mėnulį“.

Gana sunku paaiškinti, ką tai reiškia. Būtina suprasti, kad egzistuoja aukštesnio lygio Intelektas nei žmogaus, atsakingas už egzistavimo tvarką, taip pat už Žemės ir Saulės sistemos progresą. Gurdžijevs juos vadino „šventaisiais asmenimis“, kuriems aš naudoju graikišką terminą „demiurgai“, žymintys jėgas, palaikančias pasaulį tinkamoje tvarkoje. Kad galėtų atlikti savo darbą, šioms jėgoms reikia tam tikros energijos, kurią žmogus gali generuoti sąmoningų pastangų dėka. Viskas, kas egzistuoja, generuoja tokias energijas, bet augmenija ir gyvūnai tai daro nesąmoningai ir automatiškai. Žmogus nuo jų skiriasi gebėjimu tai daryti sąmoningais ir protingais veiksmais. Tai įmanoma dėl mūsų dvasinės prigimties. Teisingai ją naudodami mes ne tik atliekame savo pareigą gamtai, bet ir keičiame savo būtį. Šį „teisingą naudojimą“ Shivapuri Baba pavadino Shvadharna, Pak Subuh – Susila Buddhi Dharma, o Gurdžijevs - **Būtis-PartkDolg-Pareiga*****, reiškiantis „sąmoningą veiklą ir apgalvota kančią“. Tai taip pat yra „mirtis ir prisikėlimas“ Krikščioniškoje tradicijoje.

Visi mokymai ir visos religijos teigia, kad šiame gyvenime iš žmogaus reikalaujama tam tikrų veiksmų, tačiau nė vienas iš jų dar nepaaiškino, kodėl ir kokių tikslu. Gurdžijevs pasiūlė labai seną atsakymą į šį klausimą, kilusį net iš Zaratustros, bet kartu labai aktualų ta prasme, kad jis paliečia visas šiandienos žmogui rūpimas problemas. Mūsų planetos išsaugojimas yra šventa pareiga, o atlygis - geresnė mūsų palikuonių ateitis ir mūsų pačių nemirtinga egzistencija.

Šioje knygoje aprašiau kelis pirmuosius žingsnius kelyje į Shvadharmą arba Being-Partkdolg-Duty. Supratę šio darbo principus ir patyrę, kaip tai gali pakeisti jūsų gyvenimą, pajausite jo skonį. Pamatysite, kad tai, ko iš mūsų reikalaujama, yra visiškai įmanoma ir kad tai vienintelis būdas gyventi oriai.

J. G. Bennettas

Šerbornos namas

1973 metų balandžio 25 d

.....

*Čia, mano požiūriu, Bennettas daro nelemtą klaidą: tapatinti dvasią su materija – tiesiog nerimta. Tai yra ezoteriniai samprotavimai arba proto žaidimai; ir tuose žaidimuose „paskęsta“ visi dvasiniai teoretikai. Tai, ką kuria žmonės, nėra nuo Dievo... Užtai ir prikuria sau bėdų.

** Taip pažymėjau tas vietas, kur Bennettas aiškiai nukrypsta „į lankas“. Ne tik Bennettas, ne tik Gurdžijevs, bet ir daugybė kitų tyrinėtojų ir net šių laikų kvantinių fizikų – didelei mano nuostabai taip ir nepamatė, kad ta jungiamoji „struktūra“ tarp dvasios ir materijos yra Šviesa-Dvasia (tos sąvokos tapačios, nes tai išplaukia iš Jėzaus Kristaus Mokymo). Neturėdamas argumentų, kuo pagrįsti VISKO vienybę, holistinį požiūrį į Visatą, Bennettas nukrysta net į materializmą arba pripažinęs „labai specifinės struktūros“, kuri apjungia dvasią ir materiją, egzistavimą“, Bennettas puola į dualizmo duobę... Celestinos pastaba).

*** Sunku racionaliai paaiškinti tą keistą ir sudėtingą Gurdžijevs sąvoką „BŪTIS-PARTKDOLG-PAREIGOS“, kuri leidžia būtybei suvokti tikrąją tikrovę, kuri skirta „sąmoningam darbui ir sąmoningoms kančioms“. Ta sąvoka aiškinama taip:

"1. Vykdyti būties-Partkdolg-pareigą reiškia, kad mes neleidžiame intelektualinėms sąvokoms pereiti per mūsų protą mechaniniu būdu; kitaip tariant, mes suvokiame visus intelektualinius duomenis, kurie ateina į galvą. Kaip mes suvokiame tuos duomenis? Tai atliekama medituojant. Taigi, jei skaitome knygą, turėtume pabandyti ją medituoti.

"2. Turime suvokti visą savo Emocinio centro veiklą. Gaila matyti, kaip žmonės juda emocijų impulsu, visiškai mechaniškai, be jokios kontrolės. Taigi, mes turime suvokti visas emocijas.

"3. Motorinio centro įpročiai ir papročiai. Turime suvokti visą savo veiklą, visus judesius, visus savo įpročius ir nieko nedaryti mechaniškai.

„4. Turime tapti savo instinktų viešpačiais ir juos pažaboti. Turime juos suvokti nuodugniai, visapusiškai.

"5. Turime transmutuoti seksualinę energiją. Mes transmutuojame savo kūrybines energijas tam tikromis alcheminėmis procedūromis.

"Akivaizdu, kad mūsų gyvenimas klostosi harmoningai, kai tokiu būdu atliekame Kosminę Pareigą arba Būtį-Partkdolg-Pareigą ir gyvename harmonijoje su Begalybe, sutinkant su Didžiuoju Įstatymu. Taip galėsime sulaukti ekstazės kupinos senatvės, pasieksime meistriškumą ir tobulumą." Samael Aun Weor ištraukos iš klaidingo penkių centrų veikimo...“ (Galvą nususukti galima nuo tokių ezoterinių terminų, kuriuos būtų labai lengva pakeisti žodžiais – Dievas, Dvasia, Palaima, Išmintis...)